

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 3ECdo/2/2021
Identifikačné číslo spisu: 1311212780
Dátum vydania rozhodnutia: 24.05.2022
Meno a priezvisko: Mgr. Dušan Čimo
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:1311212780.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v exekučnej veci oprávnenej Všeobecná zdravotná poisťovňa, a.s., so sídlom v Bratislave, Panónska cesta 2, IČO: 35 937 874, proti povinnému A. U., trvale bytom v R. - U. G., A. XX, zastúpenému splnomocnenkyňou ADAUS, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Miletičova 5B, IČO: 36 731 544, o vymoženie 891,17 €, vedenej Okresným súdom Bratislava III pod sp. zn. 36Er/2784/2011, o dovolaní povinného proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 29. októbra 2013 sp. zn. 21CoE/136/2013, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 29. októbra 2013 sp. zn. 21CoE/136/2013 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) zhora označeným uznesením podľa § 220 Občianskeho súdneho poriadku (zákona č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „O. s. p.“) na odvolanie oprávnenej zmenil uznesenie Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „súd prvej inštancie“, resp. podľa terminológie O. s. p. „súd prvého stupňa“) z 26. septembra 2012 č. k. 36Er/2784/2011-33 v napadnutej časti (čo do vyhovenia námietkam povinného proti exekúcii) tak, že námietkam povinného proti exekúcii nevyhovel. Toto svoje rozhodnutie odôvodnil právne ust. § 50 ods. 1 Exekučného poriadku (zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti v znení neskorších zmien a doplnení) a § 15 ods. 2 a § 17 ods. 5 a 8 zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení a o zmene a doplnení zákona č. 95/2002 Z. z. a o zmene a doplnení niektorých zákonov (i tohto v znení neskorších zmien a doplnení), vecne potom tým, že na stav dôvodnosti námietok a možnosť vyhovenia im by šlo usudzovať len v prípade splnenia povinným dlhu reprezentujúceho vymáhanú pohľadávku pred podaním návrhu na vykonanie exekúcie a o taký prípad tu nešlo pre podanie príkazu na úhradu dlžného poistného povinným až v deň začatia exekúcie (správne „deň príchodu návrhu na vykonanie exekúcie súdному exekútorovi“), ktorým dňom podľa obsahu spisu (nie však aj odôvodnenia uznesenia odvolacieho súdu, nepracujúceho dostatočne korektne s dátumami) mal byť 5. október 2011 (s pripísaním príslušnej sumy na účet oprávnenej 6. októbra 2011).

2. Proti takémuto uzneseniu podal dovolanie povinný (ďalej aj „dovolateľ“). Navrhol zrušenie uznesenia

odvolacieho súdu s vrátením mu veci na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil odňatím mu (postupom odvolacieho súdu) možnosťou konať pred súdom podľa § 237 písm. f/ O. s. p. a tiež spočítaním napadnutého uznesenia na nesprávnom právnom posúdení veci. Výtýkanú tzv. zmätočnosťnú vadu podľa dovolateľa založilo rozhodnutie odvolacieho súdu v jeho neprospech bez doručenia mu odvolania oprávnenej, hoci tým súd prvého stupňa porušil povinnosť podľa § 209a ods. 1 O. s. p. a odvolací súd mal takéto opomenutie súdu prvého stupňa napraviť podľa § 211 ods. 1 vety tretej O. s. p. sám, ale tak neurobil. Nesprávnosť právneho posúdenia veci odvolacím súdom potom podľa dovolateľa tkvie v nesprávnej interpretácii ustanovení právnych predpisov citovaných aj v odôvodnení napadnutého uznesenia, keď za deň splnenia dlhu (a zániku vymáhanej pohľadávky) v tomto prípade bolo treba považovať deň odpísania pohľadávky z účtu dlžníka v banke, tým sa stal 5. október 2011 a vymáhaná pohľadávka preto už v deň začatia exekučného konania neexistovala.

3. Oprávnená navrhla dovolanie zrejme (ako nedôvodné) zamietnuť, argumentujúc, že povinný pri platbe použil nesprávny variabilný symbol (svoje rodné číslo), najmä ale podľa príslušných ustanovení Občianskeho aj Obchodného zákonníka za deň splnenia dlhu treba považovať deň pripísania dlžnej sumy na účet veriteľa v banke (k čomu v tomto prípade došlo až 6. októbra 2011).

4. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok (zákon č. 160/2015 Z. z., dnes už v znení viacerých neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež len „C. s. p.“). Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“), ktorému bol spis s dovolaním po prvý raz predložený až v máji 2017 a ktorý tak i možnosť pristúpiť k rozhodovaniu v tejto veci získal až po 1. júli 2016, postupoval pri prejednaní veci na základe úpravy prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 C. s. p. (podľa ktorého, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti) už podľa tohto zákona. Keďže však dovolanie bolo podané ešte pred 1. júlom 2016, podmienky jeho prípustnosti bolo nutné posudzovať podľa právneho stavu existujúceho v čase podania dovolania, teda podľa príslušných ustanovení O. s. p. Dôvodom pre takýto postup je nevyhnutnosť rešpektovania základných princípov C. s. p. o spravodlivosti ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní strán dovolacieho konania, ktoré začalo, avšak neskončilo za účinnosti skoršej úpravy procesného práva (Čl. 2 ods. 1 a ods. 2 C. s. p.), ako aj ďalšieho základného princípu o potrebe ústavne konformného i eurokonformného výkladu noriem vnútroštátneho práva (Čl. 3 ods. 1 C. s. p.).

5. Najvyšší súd po zistení, že dovolanie bolo podané včas riadne zastúpenou stranou sporu, preskúmal uznesenie odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré vydaniu takéhoto rozhodnutia predchádzalo a dospel k záveru, že ho treba zrušiť.

6. Podľa § 236 ods. 1 O. s. p. možno dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

7. Podľa § 239 ods. 1 písm. a/ O. s. p. dovolanie je tiež (rozumej okrem prípustnosti dovolania pre výskyt tzv. zmätočnostných vád podľa § 237 O. s. p. - pozn. dovolacieho súdu) prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ak odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa a podľa § 239 ods. 3 O. s. p. ustanovenia odsekov 1 a 2 (o prípustnosti dovolania proti uzneseniu - opäť pozn. dovolacieho súdu) neplatia, ak ide o uznesenie o príslušnosti, predbežnom opatrení, súdnych poplatkoch, oslobodení od súdnych poplatkov, prerušení alebo neprerušení konania, poriadkovej pokute, o znalcovskom, tlmočnom, o odmietnutí návrhu na zabezpečenie predmetu dôkazu vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva a o trovách konania, ako aj o tých uzneseniach vo veciach upravených Zákonom o rodine, v ktorých sa vo veci samej rozhoduje uznesením.

8. V prejednávanej veci povinný dovolanie nasmeroval proti zmeňujúcemu uzneseniu odvolacieho súdu, v prípade ktorého rozhodná úprava procesného práva pripúšťala dovolanie bez ďalšieho (zjavne vychádzajúc z premisy, že ak účastník v konaní na súde prvého stupňa úspešný naopak na odvolacom súde neuspel, mal by mať k dispozícii - nech aj mimoriadny - opravný prostriedok, za pomoci ktorého môže získať odpoveď ďalšej - vyššej súdnej inštancie na otázku, či v merite posudzovaného problému je

správny názor súdu prvého stupňa alebo odvolacieho súdu).

9. Bez ohľadu na práve uvedené však platilo v čase začatia dovolacieho konania a platí stále (i v režime novej procesnej úpravy), že dovolanie je prípustným (a tiež dôvodným) vtedy, ak je konanie postihnuté vadami taxatívne uvedenými v § 237 O. s. p., ktoré spôsobujú tzv. zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu. K týmto vadám bol v dovolacích konaniach začatých pred 1. júlom 2016 povinný prihliadať dovolací súd - ak bolo dovolanie podané včas a na to oprávnenou osobou - ex offio, čiže z tzv. úradnej povinnosti (§ 242 ods. 1 veta druhá O. s. p.). Na potrebe takéhoto nazerania i na problém prípustnosti dovolania v prejednávanej veci pritom nič nezmenila ani novelizácia O. s. p. vykonaná s účinnosťou od 1. januára 2015, v dôsledku ktorej došlo k označeniu skoršieho znenia § 237 O. s. p. za odsek 1 a k doplneniu do tohto paragrafu nového odseku 2, vylučujúceho prípustnosť dovolania pre tzv. zmätočnosť pri rozhodnutiach v exekučnom konaní podľa osobitného predpisu (v tejto súvislosti porovnaj čl. I bod 9 a čl. IV zákona č. 353/2014 Z. z.), pretože k tej došlo až po začatí dovolacieho konania v tejto konkrétnej veci (začatého už 9. januára 2014). Existenciu jednej z väd konania uvedených v § 237 O. s. p. a to konkrétne vady uvedenej pod písm. f/ tvrdil aj povinný.

10. Podľa § 237 písm. f/ O. s. p. bolo dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

11. Odňatím možnosti konať pred súdom (dnes inak nesprávnym procesným postupom súdu na ujmu možnosti uskutočňovania procesných práv strany sporu či účastníka konania v intenzite dosahujúcej porušenie práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f/ C. s. p.) sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu O. s. p. (dnes C. s. p.) dáva (napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom, vykonávať svoje práva a povinnosti prostredníctvom zvoleného zástupcu, právo na presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia, právo na doručenie odvolania, právo na možnosť vyjadriť sa k podanému odvolaniu, právo na doručenie vyjadrenia k odvolaniu a pod.).

12. V preskúmvanej veci je z obsahu spisu zrejmé, že uznesenie súdu prvého stupňa vyhovujúce námietkam povinného proti exekúcii (dnešné č. l. 33 a nasl. spisu) napadla oprávnená nepochybne včasným odvolaním (dnešné č. l. 34 a 37 spisu s obálkou pripojenou na č. l. 38 p. v. a doručenkami na poslednej strane prvopisu uznesenia súdu prvého stupňa), následne však v spise s výnimkou sťažnosti povinného na prietahy v konaní (č. l. 39 a 40 s pripojenou obálkou), pokynu súdu prvého stupňa na vyhotovenie predkladacej správy (č. l. 41) a predkladacej správy (č. l. 42) už niet ničoho, čo by predchádzalo vydaniu dovolaním napadnutého uznesenia odvolacieho súdu.

13. Nešlo preto inak, než dať dovolateľovi za pravdu, že primárne súd prvého stupňa [tým, že nerešpektoval ani minimálny zákonný príkaz na doručenie odvolania procesnému súperovi odvolateľa, vyplývajúci z ustanovenia § 209a ods. 1 O. s. p., podľa ktorého ak nejde o prípad uvedený v § 209 ods. 1 druhej vete (t. j. o prípad nedoplneného či oneskoreného odvolania alebo odvolania podaného naň neoprávnenou osobou), doručí súd prvého stupňa bezodkladne odvolanie ostatným účastníkom, a ak odvolanie smeruje proti rozhodnutiu vo veci samej, vyzve účastníkov, aby sa k odvolaniu vyjadrili] a sekundárne dovolací súd (tým, že pri absencii vyššie uvedeného postupu súdu prvého stupňa prakticky ignoroval úpravu z ustanovenia § 211 ods. 1 tretej vety O. s. p., podľa ktorého dovolací súd sám odstráni vady pri doručovaní odvolania a výzvy podľa § 209a ods. 1 tak, že sám vykoná doručovanie a napriek tomu o odvolaní rozhodol) spôsobili, že povinný pred konečným rozhodnutím v druhej (rozhodujúcej) inštancii nezískal vedomosť o podaní odvolania oprávnenej ani o jeho obsahu a bol tak zbavený možnosti sa v odvolacom konaní brániť. Tým, kto mal napraviť evidentné nedostatky v postupe pred predložením veci na rozhodnutie o odvolaní, bol pritom dovolací súd, ktorý bez vytvorenia súperovi odvolateľky možnosti na odvolanie oprávnenej reagovať nemal pristúpiť k rozhodnutiu a pokiaľ tak urobil, založenie jeho rozhodnutia aj na argumentoch z podania, ktoré sa do dispozičnej sféry povinného preukázateľne nedostalo, nebolo možné kvalifikovať inak než ako postup odnímajúci povinnému reálnu možnosť konať pred súdom (odvolacím).

14. Uvedené závery sú namieste o to viac, ak Európsky súd pre ľudské práva vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (príloha oznámenia Federálneho ministerstva zahraničných vecí Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky č. 209/1992 Zb.). Ak totiž záver o porušení práva na spravodlivé konanie je namieste už pri nedoručení vyjadrenia k odvolaniu a to dokonca i takého, ktoré neobsahuje žiadne nové skutočnosti, tým skôr to musí (i za použitia logického právneho argumentu „a minori ad maius“, t. j. od menšieho k väčšiemu) platiť pri nedoručení odvolania (ktoré navyše ako opodstatnené viedlo k zmene rozhodnutia súdu prvého stupňa odvolacím súdom).

15. Keďže porušenie práva na spravodlivé konanie vyššie uvedeným spôsobom (nerespektujúcim princíp rovnosti zbraní) bolo dôsledkom nesprávneho postupu súdu v odvolacom konaní, povinnému bola v takomto konaní odňatá reálna možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f/ O. s. p.

16. Dovolaciemu súdu preto neostalo iné než uznesenie odvolacieho súdu už v režime novej úpravy procesného práva, t. j. podľa § 449 ods. 1 a § 450 C. s. p. zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

17. Hoci pri úspechu dovolania pre zmätočnosť doterajšia väčšinová judikatúra dovolacieho súdu považuje vyjadrovanie sa aj k správnosti právneho posúdenia veci nižšími súdmi za predčasné, v tejto veci sa na okraj žiada uviesť, že odvolací súd svojším narábaním s dátumami v odôvodnení svojho uznesenia spôsobil dôvodnosť dovolaním uplatnenej námietky zmätočnosťou rozhodnutia aj z ďalšieho dôvodu (pre nenáležitú odôvodnenie rozhodnutia, neposkytujúceho takto zrozumiteľnú a presvedčivú odpoveď na otázku, či sám odvolací súd mal vôbec jasno o časových súvislostiach udalostí významných pre jeho rozhodnutie), zvlášť ak tu chýbalo tiež jasné vyjadrenie sa k pomeru úprav preferovaných na jednej strane ním (zákon č. 580/2004 Z. z.) a na druhej strane oprávnenou (Občiansky zákonník a Obchodný zákonník) a najmä objektívne uspokojivé vysvetlenie, prečo by z pohľadu (ne)opodstatnenosti vedenia exekúcie nemalo byť postačujúce zaplatenie s účinkami zániku dlhu jeho splnením v deň podania návrhu na vykonanie exekúcie (o aký prípad pri posudzovaní včasnosti platby povinného podľa odvolacím súdom citovaných ustanovení § 15 ods. 2 písm. a/ a § 17 ods. 5 písm. a/ zákona č. 580/2004 Z. z. malo ísť aj v tejto veci).

18. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

19. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.